

selle toiminnalle.¹ Puuttuva itseymmärrys oman tutkimuskohteen luonteesta herättää myös epäilyksen, etteivät ammattimaiset »politologit» sittenkään pääse tutkimaan politiikkaa.

Tyypiesimerkki teoreettisesti sokeasta tutkimuksesta on *Tatu Vanhasen* yritys markkinoida valtio-oppiin ns. sosiobiologiaa (Politiikka 2/1978). Vanhasen tavoitteena on »hyödyntää» sosiobiologiaa »varmasti politiikkaan kuuluvien» aiheiden käsittelyssä. Tällöin hän ei lainkaan pohdi itse hyödynnettävyyden käsitettä, sen mahdollisuutta tai toivottavuutta politiikassa vaan esittää siitä pelkkiä summittaisia esimerkkejä. Näissä hän — tietysti — »löytää» joitakin säännönmukaisuuksia eikä edes kauhistu näiden rasistisia poliittisia seurauksia (sehän ei kuuluisi »arvovapaaseen» tieteeseen).

Vanhanen ei lainkaan näe tai tunnusta mahdollisuutta, että sosiobiologian myötä myös politiikka katoaa tutkimuskohteesta. Jo vuosisadan vaihteen uskantilainen valtiotiede kritikoit silloista sosiaalidarwinismia (*Gumpłowicz, Ratzenhofer* ym.) siitä, että se etsiessään yhteiskunnasta luonnolakeja ei pysty ymmärtämään valtion tai politiikan kategorioita.² Riippumatta uskantilaisen dualismin tunnetuista heikkouksista sen argumentit ovat riittäviä myös Vanhasen todellisuudenkäsityksen apriorisen yksikerroksisuuden esiin saamiseen. Vanhaselle politiikka on vain yksi sektori muiden joukossa, ei laadullisesti erikoinen todellisuuden aspekti, jonka ymmärtäminen saattaa vaatia aivan erilaista käsitteistöä ja tutkimusvälineistöä kuin »luonnon» tutkiminen.

Todellisuudenkäsityksen reduktionismiin yhtyy Vanhasella tieteenkäsityksen reduktionismi, erityisesti tulkinta tieteiden

POLITIIKAN ELÄINTIETEESKÖ?

Kari Palonen

Valtaosa nykyistä suomalaista valtioppia sävyttää teoreettisen itseymmärryksen puute. Tutkitaan suin päin sitä, mitä yleisesti pidetään politiikkana pyrkimättä teoreettisesti määrittämään politiikan kategorialla. Kuitenkin tulkinnalla siitä »mitä politiikkaa on» on perustava merkitys sekä politiikan tutkimukselle että poliitti-

hierarkiasta »kehittyneisyyden» asteen perusteella. Edistykseen pitäisi siis valtiopuolien kaltaisten nuorten ja kehittymättömien tieteiden sokeasti jäljitellä luonnontieteitä ja totella niiden suurmiesten, kuten Darwinin, ehdotonta auktoriteettia. Tässä reduktionismissaan Vanhanen ei tietenkään voi nähdä asioiden perusteiden ja merkityksen kyselijöitä muina kuin »kehityksen jarruina» — mahdollisesti hän jopa selittää kritiikin »sosiobiologisesti» osoitukseksi kykenemättömyydestä sopeutua ihmisluonnon välttämättömyyksiin.

Tuplareduktionismissaan Vanhanen pönkittää historiantulkintoilla, jotka eivät kestä alkeellistakaan lähdekritiikkiä. Darwinin opeista ei suinkaan suoraan voi »johdattaa» antidemokraattisia sosiaalidarwinismia, vaan se on inspiroinut myös radikaaleja tasa-arvoajatuksia.³ Luonnonoikeuden teoreetikot ja muut poliittisen teorian klassikot tarkoittivat »ihmisluonnosta» puhuessaan sillä aivan muuta kuin Vanhanen, usein juuri ihmisten laadullista eroavuutta eläimestä.⁴

Ilmeisintä Vanhasen (ja hänen auktoriteettiansa *Tigerin* ja *Foxin*) tarkoitushakuinen tietämättömyys on *Aristoteleen* »zoon politikon» -käsitteen⁵ tulkinnassa. Modernille lukijalle sanat »poliittinen eläin» tuovat helposti mieleen juuri biologis-reduktionistisen tulkinnan. Mutta tämä tulkinta on räikeää jälkiviisautta. Suhteutettaessa käsite Aristoteleen ajattelun kokonaisuuteen, hänen aikakauteensa ja siihen yhteiskuntaan, jossa hän eli, käy selväksi ettei Aristoteles ole voinut »zoon politikon» -käsitteellä tarkoittaa sitä mitä Vanhanen & co. väittävät.

Olematta kreikan kielen taitaja uskaltaisiin väittää, ettei »zoon politikonia» pidä lainkaan suomentaa »poliittiseksi eläimek-

si» vaan pikemminkin »poliksessa eläväksi olenoksi».⁶ Tällöin korostuu ihmisen laadullinen ero eläimeen, mitä kuvastaa myös Aristoteleen näkemys ihmisestä samalla eläimen ja jumalan vastakohtana.⁷ »Poliksessa elävä» puolestaan tarkoittaa sitä antiikin kreikkalaista käsitystä, että mitään tiukkaa rajaa yksityisen ja julkisen elämän välillä ei ole ja että »politiikka», ts. osallistuminen poliiksen asioihin, on jotakin mikä kuuluu kaikille eikä vain »poliitikoille».⁸

VIITTEET:

1 Poliittikkäkäsitysten konstituovasta luonteesta vrt. esim. Walter Schlangen: *Theorie der Politik*, Stuttgart 1974, 45—53.

2 Vrt. esim. Georg Jellinek: *Allgemeine Staatslehre*, 3. p., Berlin 1920 (1900) 19:21, 27—30. Suomessa K: R. Brothorus: »Valtiopuolien suhde muihin tieteisiin». *Historiallinen Aikakauskirja* 1924, 265—268.

3 Vrt. esim. Peter Kropotkin: *Gegenseitige Hilfe in der Tier- und Menschenwelt* (saks.), Hamburg 1975 (1902).

4 Luonto-käsitteen moniselitteisyydestä vrt. esim. Basil Willey: *The Eighteenth — Century Background*. Studies in the Idea of Nature in the Thought of the Period. Harmondsworth 1972 (1940). Luonnonoikeudellisesta perinteestä vrt. esim. Ernst Bloch: *Naturrecht und menschliche Würde*, Frankfurt a.M. 1972 (1961).

5 Aristoteles: *The Politics*. (engl.). Harmondsworth 1970, 28.

6 Vastaavasta tulkinnasta vrt. esim. Peter Weber-Schäfer: »Aristoteles», teoksessa Weber-Schäfer (toim): *Das politische Denken der Griechen*. München 1969.

7 Tätä erottelua käyttää valtion tarpeellisuuden legitimointiin mm. Jellinek, mt., 227—228.

8 Vrt. Weber-Schäfer: »Was ist klassische Politik», mt., ks. myös Tuttu Tarkiainen: *Demokratia — antiikin Ateenan kansanvalta*, Porvoo 1959.